

Sygn. akt: I.Ca.112/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 03 kwietnia 2018 roku

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz
------------------------	-------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 03 kwietnia 2018 roku w Suwałkach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w W.

przeciwko E. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda (...) S.A. z siedzibą w W. od wyroku zaocznego Sądu Rejonowego w Suwałkach I Wydział Cywilny z dnia 29 grudnia 2017 r., w sprawie sygn. akt: I.C.2648/17

I. zmienia pkt I zaskarżonego wyrok w ten sposób, że zasądza od pozwanej E. B. na rzecz powoda (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 4.080,99 zł (cztery tysiące osiemdziesiąt złotych 99/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 listopada 2017 r. do dnia zapłaty;

II. zmienia pkt III zaskarżonego wyroku w ten sposób, że koszty procesu pomiędzy stronami stosunkowo rozdziela (powód wygrał w 67%) i zasądza od pozwanej E. B. na rzecz powoda (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 1.384,89 zł (jeden tysiąc trzysta osiemdziesiąt cztery złote 89/100) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. oddala apelację w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanej E. B. na rzecz powoda (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 264,60 zł (dwieście sześćdziesiąt cztery złote 60/100) tytułem zwrotu stosunkowo rozdzielonych kosztów procesu przed Sądem II –giej instancji.

SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz

Sygn. akt: I.Ca.112/18

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. z siedzibą w W. wystąpił przeciwko E. B. z pozwem o zapłatę kwoty 6.130,22 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Domagał się również zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Uzasadniając swe żądanie powód podał, że w dniu 29 stycznia 2016 roku zawarł z pozwaną umowę pożyczki nr (...), zaś w dniu 13 listopada 2015 roku zawarł z pozwaną umowę pożyczki nr (...). Zgodnie z postanowieniami umowy nr (...) na łączne zobowiązanie do spłaty składa się całkowita kwota pożyczki w wysokości 3.000 zł, opłata przygotowawcza w wysokości 40 zł, prowizja za udzielenie pożyczki w wysokości 840 zł oraz odsetki umowne w wysokości

292,39 zł. W skład łącznej kwoty zobowiązania do spłaty wchodzi także opłata za skorzystanie z dobrowolnych, dodatkowych usług w Pakiecie Elastycznym w łącznej wysokości 1.340 zł. Na kwotę tę składają się opłata za dostarczenie gotówki wynosząca 50 zł, opłata za świadczenia spłaty w domu klienta wynosząca 300 zł oraz opłata za Elastyczny Plan Spłat wynosząca 990 zł. Z tytułu powyższej umowy pozwana dokonała wpłat w łącznej wysokości 1.891 zł, z tego 1.436,35 zł stanowi spłacony kapitał, 289,65 zł stanowi spłacone odsetki umowne, zaś 165 zł stanowi spłaconą opłatę za świadczenie spłaty w domu klienta.

Zgodnie zaś z postanowieniami umowy nr (...), na łączne zobowiązanie do spłaty składa się całkowita kwota pożyczki w wysokości 1.500 zł, opłata przygotowawcza w wysokości 40 zł, prowizja za udzielenie pożyczki w wysokości 453,60 zł oraz odsetki umowne w wysokości 158 zł. W skład łącznej kwoty zobowiązania do spłaty wchodzi także opłata za skorzystanie z dobrowolnych, dodatkowych usług w Pakiecie Elastycznym w łącznej wysokości 845 zł. Na powyższą opłatę składa się opłata za dostarczenie gotówki wynosząca 50 zł, opłata za świadczenia spłaty w domu klienta wynosząca 300 zł oraz opłata za Elastyczny Plan Spłat wynosząca 495 zł. Z tytułu powyższej umowy pozwana dokonała wpłat w łącznej wysokości 572 zł, z tego 340,32 zł stanowi spłacony kapitał, 121,68 zł stanowi spłacone odsetki umowne, zaś 110 zł stanowi spłaconą opłatę za świadczenie spłaty w domu klienta.

Łączne zobowiązanie do spłaty z tytułu umów nr (...) na dzień sporządzenia pozwu wynosi 6.130,22 zł. Dnia 14 marca 2017 roku Powód dokonał wypowiedzenia umowy pożyczki nr (...). Powyższe skutkuje natychmiastową wymagalnością całości zobowiązania pozwanej.

Pozwana E. B. nie zajęła merytorycznego stanowiska w sprawie.

Wyrokiem zaocznym z dnia 29 grudnia 2017 r., w sprawie sygn. akt: I.C.2648/17, Sąd Rejonowy w Suwałkach zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2.567,39 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 listopada 2017 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), koszty procesu pomiędzy stronami stosunkowo rozdzielił (powód wygrał w 42%) i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 868,14 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt III) oraz wyrokowi w punkcie I i III nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt IV).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

W dniu 13 listopada 2015 roku E. B. zawarła z (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej jako P.) umowę pożyczki nr (...) (dalej zwana pożyczka nr 1), zgodnie z którą miała otrzymać do wypłaty kwotę 3.000 zł. Ponadto zobowiązała się zwrócić pożyczkodawcy kwotę 840 zł tytułem prowizji, kwotę 40 zł tytułem opłaty przygotowawczej, oraz odsetki w wysokości 10% w stosunku rocznym, to jest kwotę 292,39 zł. Pożyczkobiorca skorzystał z dobrowolnych, dodatkowych usług w Pakiecie Elastycznym w łącznej wysokości 1340 zł. Łączna kwota zobowiązania wyniosła 5512,39 zł. Zgodnie z umową pożyczkodawca był zobowiązany do odbioru spłaty rat pożyczki w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy, a spłata miała nastąpić w 60 ratach tygodniowych po 91,88 zł każda, przy czym ostatnia – 91,47 zł.

Dnia 29.01.2016 roku E. B. zawarła z (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej jako P.) umowę pożyczki nr (...) (dalej zwana pożyczka nr 2), zgodnie z którą miała otrzymać do wypłaty kwotę 1500 zł. Ponadto zobowiązał się zwrócić pożyczkodawcy kwotę 453,60 zł tytułem prowizji, kwotę 40 zł tytułem opłaty przygotowawczej oraz odsetki w wysokości 10% w stosunku rocznym, to jest kwotę 158 zł. Pożyczkobiorca skorzystał z dobrowolnych, dodatkowych usług w Pakiecie Elastycznym w łącznej wysokości 845 zł oraz w Pakiecie Medycznym w kwocie 120 zł. Łączna kwota zobowiązania wyniosła 3.116,60 zł. Zgodnie z umową pożyczkodawca był zobowiązany do odbioru spłaty rat pożyczki w miejscu zamieszkania pożyczkobiorcy, a spłata miała nastąpić w 60 ratach tygodniowych po 51,95 zł każda, przy czym ostatnia – 51,55 zł.

(...) S.A. pismem z dnia 14.03.2017 r. wypowiedział E. B. umowy pożyczek nr (...) i wezwał do zapłaty kwoty 6130,22 zł w terminie do dnia 20.04.2017 r. Pismem z dnia 21.09.2017 roku (...) S.A. poinformował E. B., iż przygotowywana jest dokumentacja w celu złożenia do właściwego sądu cywilnego pozwu o zapłatę. Ostatecznie wezwał do zapłaty kwoty 6130,22 zł z umów pożyczek nr (...) w terminie do dnia 5.10.2017 r. W dniu 18.10.2017 roku P. skierował do pożyczkobiorcy informację o stanie zadłużenia, w której wskazał, iż jej łączne zadłużenie wynosi 6130,22 zł, z czego z

tytułu pożyczki nr 1 – 3621,39 zł, z pożyczki nr 2 – 2508,83 zł. E. B. dokonała wpłat – na poczet pożyczki nr 1 kwotę 1.891 zł, na poczet pożyczki nr 2 kwotę 572 zł.

Sąd I instancji, wskazując na treść art. 339 § 1 i 2 k.p.c., art. 720 § 1 k.c., art. 58 § k.c. i art. 385¹ § 1 k.c., podniósł, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie jedynie w części, gdyż okoliczności faktyczne przytoczone przez (...) S.A. w pozwie wzbudziły wątpliwości Sądu. Samo zawarcie umów przez strony uznać należało za niewątpliwe. Potwierdzają to bowiem umowy pożyczki nr (...) załączone do pozwu. Wątpliwości Sądu Rejonowego wzbudziły zaś niektóre zapisy wskazanych umów co do ich zgodności z przepisami ustawy, a w konsekwencji - zakresu odpowiedzialności pozwanej wobec powoda. Sąd I instancji, umowy pożyczki zawarte przez strony postępowania, uznał za ważne w odniesieniu do kwoty pożyczzonego kapitału wraz z odsetkami umownymi z tytułu opóźnienia, których wysokość wynika jednoznacznie z treści umów załączonych do pozwu i pozostaje jednocześnie w zgodzie z treścią art. 359 § 2 k.c. oraz odnoście opłaty przygotowawczej. Strona powodowa jest przedsiębiorcą zajmującym się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek krótkoterminowych i przy zawieraniu umów posługuje się wzorcami umownymi. Zawarta pomiędzy stronami umowa pożyczki nie była natomiast związana z działalnością zawodową, ani gospodarczą pozwanej. Dlatego też Sąd I instancji ustalił, czy postanowienia umów zawartych z pozwaną były w całości dla ich stron wiążące.

Umowy łączące strony przewidywały obowiązek uiszczenia przez pożyczkobiorcę prowizji za udzielenie pożyczki, która jest specyficznym rodzajem wynagrodzenia, pobieranym za pośrednictwo w zawieraniu umów. Sąd I instancji podniósł, iż nie ma przepisów, które zakazywałyby pobierania prowizji przy umowach pożyczki, co więcej - art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (t.j. Dz.U. z 2016r., poz. 1528 ze zm.) jednoznacznie dopuszcza możliwość pobierania prowizji i wszelkiego rodzaju opłat. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 10 ustawy, kredytodawca powinien jednak o wszelkich informacjach związanych z tymi kosztami poinformować kredytobiorcę. Należy więc zauważyć, iż umowa konsumencka jest obwarowana warunkami do zastrzeżenia tego rodzaju prowizji, które pożyczkodawca musi spełnić. Dodatkowo wszelkie opłaty i prowizje pobierane przez kredytodawców powinny wyrównywać rzeczywiste koszty poniesione przez niego w związku z podjęciem danej czynności i nie powinny być rażąco wysokie dla konsumenta. Nie powinny być zatem formułowane w sposób ryczałtowy, bez odzwierciedlenia w kosztach ponoszonych przez pożyczkodawcę.

W przedmiotowej sprawie prowizja za udzielenie pożyczki została określona w umowie nr (...) na kwotę 840 zł (stanowiąca 28% kapitału pożyczki), a w umowie nr (...) na kwotę 453,60 zł (stanowiąca 30% kapitału pożyczki). Jako że w umowie pożyczek załączonych do pozwu nie wskazano sposobu kalkulowania wynagrodzenia należnego powodowi - żądanie pozwu w omawianym zakresie Sąd Rejonowy uznał za budzące wątpliwości i nieudowodnione.

Dodatkowo Sąd I instancji podkreślił, iż zastrzeżenie tego rodzaju zawyżonych opłat w wynoszących, jak w tym przypadku niemal 1/3 kwoty pożyczki, za samo jej udzielenie, zmierza do obejścia przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych, tj. art. 359 § 2¹ k.c. Ponieważ tego rodzaju zabieg został zastosowany w obrocie konsumenckim, doszło niewątpliwie do naruszenia interesów konsumenta. Podstawa do naliczania wynagrodzenia w postaci odsetek i prowizji nie jest bowiem tożsama. Odsetki stanowią bowiem wynagrodzenie za czas korzystania z kapitału. Prowizja zaś jest jednorazowym wynagrodzeniem za udzielenie kapitału.

Sąd Rejonowy wskazał nadto, iż podziela stanowisko wyrażone w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 lutego 2015 roku, w sprawie sygn. akt V.AC.a.622/14, zgodnie z którym postanowienia umowne wprowadzające obok odsetek maksymalnych wygórowaną prowizję (ewentualnie inne dodatkowe opłaty), nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych. Tym samym roszczenie powoda o zapłatę kwoty z tytułu prowizji za udzielenie pożyczki pozbawione było podstaw prawnych.

Podobnie Sąd I instancji ocenił postanowienia umowne obciążające pozwaną kosztami opłat za Pakiet Elastyczny (tj. za dostarczenie gotówki do domu klienta, świadczenie spłaty w domu klienta i Elastyczny Plan Spłaty) w kwocie 1.340 zł (umowa pożyczki nr (...)) oraz w kwocie 845 zł (umowa pożyczki nr (...)).

Zgodnie z umowami opcja Pakietu Elastycznego polega na dostarczeniu i dokonaniu wypłaty w gotówce całkowitej kwoty pożyczki przez doradcę do rąk klienta w miejscu zamieszkania, za co pobierana jest opłata za Pakiet Elastyczny w kwocie 50 zł. Natomiast wynagrodzenie pożyczkodawcy za świadczenie spłaty w domu w Pakiecie Elastycznym stanowi część opłaty za ten pakiet i jest ustalana w oparciu o sumę opłat za poszczególne zakontraktowane wizyty domowe celem umożliwienia klientowi spłaty. Za jedną zakontraktowaną wizytę domową pobierana jest opłata 5 zł pomnożona przez liczbę wszystkich zakontraktowanych umownie wizyt cotygodniowych, przy założeniu jednej wizyty w tygodniu przez cały okres pożyczki. Przy Pakiecie Elastycznym spłata pożyczki (całej kwoty brutto) następuje gotówką za pośrednictwem doradcy w miejscu zamieszkania klienta.

W ocenie Sądu Rejonowego, P. nie udowodnił wykonania tej usługi, a więc, że faktycznie w domu pozwanej były od niej pobierane jakiegokolwiek raty. Już tylko z tego tytułu żądanie zwrotu tej kwoty jest nieuzasadnione.

Następnie Sąd I instancji wskazał, że Ubezpieczenie Pakiet Medyczny w wysokości 120 zł jest dodatkowym ubezpieczeniem w ramach Umowy Grupowego (...) dla klientów (...) S.A. zawartego pomiędzy pożyczkodawcą a (...) S.A. Ochrona ubezpieczeniowa udzielana jest na warunkach określonych w w/w Umowie Grupowego ubezpieczenia. Pożyczkodawca, jak wynika z umowy pożyczki pkt. 29, odprowadza potrąconą część kosztu związanego z przystąpieniem do ubezpieczenia Pakiet Medyczny w zakresie składki. Pozostała część kosztu związanego z tym pakietem w zakresie kosztu czynności związanych z obsługą ubezpieczenia ponoszonego przez pożyczkodawcę stanowi pokrycie kosztów podejmowanych przez pożyczkodawcę. Za niedopuszczalne Sąd Rejonowy uznał obciążenie pozwanej przez stronę powodową kosztami Pakietu Elastycznego, jak i ewentualnej umowy ubezpieczenia na życie. Dodatkowo z powodu nie przedłożenia do sprawy umowy ubezpieczenia grupowego zawartego z (...) S.A. nie wiadomo co dokładnie jest przedmiotem tej umowy, do której przystąpiła pozwana, jaka jest suma ubezpieczenia, kto jest uprawniony do otrzymania ewentualnego odszkodowania, nie wiadomo też jak została wyliczona składka w kwocie 120 zł z tytułu przystąpienia do tej umowy. Brak jest informacji, czy zostały one ustalone przez zakład ubezpieczeń czy samodzielnie przez stronę powodową. Ponadto nie wiadomo, czy składki te faktycznie zostały przelane na rzecz towarzystwa ubezpieczeniowego, czy też po potrąceniu ich z kwot pożyczek, pozostały do dyspozycji pożyczkodawcy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy uznał, iż tytułem pożyczki nr 1 E. B. winna była spłacić kwotę 3332,39 zł (należność główna 3.000 zł + opłata przygotowawcza 40 zł + odsetki 292,39 zł), przy czym dokonała wpłaty w kwocie 1.891 zł. W związku z powyższym łącznie do zapłaty pozostała kwota 1.441,39 zł ((...),39 – 1.891= 1.441,39 zł).

Tytułem pożyczki nr 2 E. B. winna była spłacić kwotę 1.698 zł (należność główna 1.500 zł + opłata przygotowawcza 40 zł + odsetki 158 zł), przy czym E. B. dokonała wpłaty w kwocie 572 zł. W związku z powyższym łącznie do zapłaty pozostała kwota 1.126 zł (1.698 – 572 = 1.126 zł).

Stąd też Sąd I instancji uznał za zasadne roszczenie w wysokości 2567,39 zł (z umowy pożyczki nr (...) - 1.441,39 zł, z umowy pożyczki nr (...) - 1.126 zł) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za okres od 13.11.2017 r., czyli od dnia wniesienia pozwu, oddalając je w pozostałym zakresie jako bezzasadne. W przedmiotowej sprawie strona powodowa domagała się odsetek od dnia wytoczenia powództwa i od tej daty Sąd Rejonowy zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł stosownie do treści art. 100 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804 ze zm.), dokonując ich stosunkowego rozdzielienia. Orzeczenie o rygorze natychmiastowej wykonalności uzasadnia z kolei przepis art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c., który nakazuje, w przypadku wydania wyroku zaocznego, nadać orzeczeniu rygor natychmiastowej wykonalności.

Apelację od powyższego wyroku, w części oddalającej powództwo co do kwoty 3.562,83 zł i zasądzonych w punkcie 3 kosztów postępowania, wniósł powód (...) S.A. z siedzibą w W., zarzucając Sądowi I instancji:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego:

- tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., przez oddalenie powództwa w części, pomimo nie przedstawienia przez stronę pozwaną żadnych zarzutów, a tym bardziej dowodów mogących być podstawą takiego rozstrzygnięcia;

- tj. art. 6 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., przez oddalenie powództwa w części dotyczącej opłaty za świadczenie spłaty w domu, z uwagi na fakt, iż powód nie udowodnił, iż odebrał od pozwanej jakiegokolwiek raty z tytułu spłaty pożyczki, mimo, iż opłata ta nie jest naliczana za odbiór raty, a za samą zakontraktowaną wizytę w domu klienta;

- tj. art. 233 § 1 k.p.c., poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów wyrażające się w:

a) pominięciu faktu, iż usługi oferowane w ramach Pakietu Elastycznego są opcją dodatkową i całkowicie dobrowolną i pożyczkobiorca nie musi decydować się na wybór tego Pakietu, aby otrzymać pożyczkę;

b) pominięciu faktu, iż usługi oferowane w ramach Pakietu Elastycznego wiążą się z wykonywaniem przez powoda określonych działań, co powoduje ponoszenie określonych kosztów po stronie powodowej, których zwrotu następnie powód domaga się od pozwanego;

c) pominięciu faktu, iż pozwana mogła w dowolnym momencie obowiązywania pożyczki zrezygnować z usług oferowanych w ramach Pakietu Elastycznego;

d) pominięciu faktu, iż pozwana przed zawarciem umowy pożyczki otrzymała formularz informacyjny, w którym zawarte były wszelkie dane dotyczące pożyczki;

e) błędnym uznaniu, iż powodowi nie należy się prowizja za udzielenie pożyczki, ze względu na to, iż w umowie nie został wskazany sposób kalkulowania tej opłaty, podczas gdy ustawa o kredycie konsumenckim wprost przewiduje możliwość pobierania od konsumenta takiej opłaty;

f) błędnym uznaniu, iż opłata za świadczenie spłaty w domu, nie została ustalona na rozsądnym poziomie, a w umowie nie jest podany sposób kalkulowania tej opłaty, podczas gdy koszt jednej wizyty zgodnie z umową został ustalony na kwotę 5 zł;

- tj. art. 228 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie, znanych powszechnie wytycznych, wskazanych przez Prezesa UOKiK w decyzji z dnia 20 kwietnia 2015 r, dotyczących wysokości opłaty za dostarczenie gotówki do domu oraz opłaty za świadczenie spłaty w domu, stosowanych przez powoda w oferowanych przez niego pożyczkach;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię:

- tj. art. 5 pkt 6 Ustawy z dnia 12 maja 2011 r o kredycie konsumenckim, poprzez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, wynikające z przekonania Sądu, iż jedynym wynagrodzeniem z tytułu udzielenia pożyczki winny być ustalone umową odsetki i opłata przygotowawcza w sytuacji, gdy cytowana ustawa posługuje się sformułowaniem całkowitego kosztu kredytu, dopuszczając jednocześnie naliczanie innych tzw. pozakodeksowych kosztów kredytu;

- tj. art. 359 § 2 k.c., poprzez uznanie, iż zastrzeżenie przez powoda wysokości prowizji za udzielenie pożyczki w wysokości niemal 1/3 kwoty pożyczki zmierza do obejścia przepisów regulujących wysokość odsetek maksymalnych, podczas gdy w dniu zawarcia umowy pożyczki żaden przepis prawa nie limitował wysokości tej opłaty;

- tj. art. 385¹ § 1 k.c., polegające na błędnym przyjęciu, że prowizja za udzielenie pożyczki oraz opłata za Pakiet Elastyczny, stanowiące część umówionej przez strony ceny, nie stanowią świadczenia głównego w zawartej przez nie umowie, a tym samym może znaleźć do nich zastosowanie sankcja bezskuteczności, pomimo, że cena ta została sformułowana w sposób jednoznaczny, co w oparciu o art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. wyklucza sankcję braku indywidualnego związania;

- tj. art. 385¹ § 1 KC, polegające na pominięciu faktu, że opłata za Pakiet Elastyczny została indywidualnie uzgodniona z pozwaną, a tym samym może znaleźć do niej zastosowanie sankcja bezskuteczności, pomimo, że wybór tego pakietu był całkowicie dobrowolny.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części, poprzez uwzględnienie powództwa w całości, a w konsekwencji zmianę rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów postępowania, poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda pełnych kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwana E. B. odpowiedzi na apelację nie złożyła.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy.

W ocenie Sądu Okręgowego nie może się jednak ostać dokonana przez Sąd Rejonowy ocena, że powód nie wykazał faktu objęcia pozwanej w niniejszej sprawie umową ubezpieczenia oraz poniesienia kosztów ubezpieczenia. Pozwana, nie zajmując stanowiska w sprawie, nie kwestionowała tego faktu jak również wysokości poniesionych przez powoda z tego tytułu kosztów, a deklaracja pozwanej o przystąpieniu do umowy ubezpieczenia na warunkach opisanych w formularzu do umowy pożyczki wynikała z treści samej umowy pożyczki. Sąd Okręgowy zaś – przy bierności pozwanej – nie znalazł powodów, dla których byłby zobowiązany z urzędu badać wysokość należnej od pozwanej składki ubezpieczeniowej oraz fakt jej przekazania na rzecz firmy ubezpieczeniowej. Jej wysokość została podana w umowie nr (...) pozwanej do wiadomości w sposób jasny i precyzyjny jako koszt ubezpieczenia. Skoro – zgodnie ze wskazaną umową – pozwana podlegała ubezpieczeniu i faktu tego nie kwestionowała uzasadnione było pobranie od niej wskazanych kosztów ubezpieczenia, co skutkować winno uwzględnieniem powództwa w tym zakresie, a w konsekwencji zmianą zaskarżonego wyroku.

Kolejną kwestią podniesioną w apelacji była zasadność obciążania pozwanej dodatkową opłatą przygotowawczą, opłatą za pakiet elastyczny oraz opłatą za obsługę pożyczki w domu.

Słusznie Sąd Rejonowy przyjął, iż postanowienia zawartej przez strony umowy określone zarówno w treści samej umowy, jak i w treści stosowanych przez powódkę w umowach z konsumentami tabel i formularzy, podlegały ocenie co do ich zgodności z prawem. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie na podstawie art. 58 § 1 k.c. w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. Stosownie zaś do treści art. 385¹ § 1 k.c., postanowienie umowne jest niedozwolone, jeżeli spełnia cztery przesłanki tj.: (I) postanowienie nie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem, (II) ukształtowane przez postanowienie prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, (III) powyższe prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta oraz (IV) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron. W przypadku umowy pożyczki wynagrodzenie (pro wizja) nie stanowi świadczenia głównego stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17.11.2011 r. w sprawie III CSK 38/11 i wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30 września 2002 r. w sprawie XVII Amc 47/01). Ostatnia z wymienionych przesłanek, zachodzi w niniejszej sprawie, gdyż omawiane postanowienie nie reguluje głównych świadczeń stron. Powód, jako proferent, nie wykazał też, aby wspomniane wyżej opłaty zostały indywidualnie uzgodnione z pozwaną, a na nim spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia

15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07). Rozważeniu podlegało więc, czy zapisy umowy dotyczące obciążenia pozwanej ww. dodatkową opłatą przygotowawczą, opłatą za pakiet elastyczny oraz opłatą za obsługę pożyczki w domu stanowiły

w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” bądź kształtowały prawa i obowiązki konsumenta w sprzeczności z dobrymi obyczajami.

Przyjmuje się, że „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Abuzywne postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, która to sprzeczność rażąco narusza jego interesy. Jak wskazano w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt VI.ACa.262/11, istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek dla drugiego człowieka. W stosunkach z konsumentami powinien wyrażać się on informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu umowy i jej realizacji, rzetelnym traktowaniu konsumenta jako równorzędnego partnera umowy. Działania te potocznie określa się jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Oplata przygotowawcza naliczana przy zawarciu umowy jest w istocie prowizją. Konstrukcja umowy pożyczki sformułowana w art. 720 k.c. wskazuje, że może to być zarówno umowa odpłatna, jak i nieodpłatna. Formą odpłatności za udzielenie pożyczki może być, poza odsetkami (oprocentowaniem) za korzystanie z kapitału, także prowizja. Wskazuje też na to treść art. 5 pkt. 6 i art. 13 ust. 1 pkt 10 i 17, ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (tekst jedn. Dz. z 2014 r. poz. 1497 z późn. zm.). Prawdziwe jest zatem twierdzenie powoda, iż powyższa ustawa zezwala na pobieranie przez przedsiębiorcę opłat i prowizji za swoje czynności. Nie oznacza to jednak, że przepis ten zezwala na pobieranie wszelkich opłat, w tym tych także które są nieusprawiedliwione i sprzeczne z dobrymi obyczajami. Sam fakt, iż powyższa ustawa zezwala na pobieranie opłat nie wyklucza możliwości uznania określonego postanowienia umownego za niedozwoloną klauzulę umowną. Jednakże wymaga podkreślenia, iż wysokość opłat za określone czynności powinna odzwierciedlać faktyczne koszty, jakie przedsiębiorca poniósł w związku z ich dokonaniem. Nie mogą to być w żadnej mierze arbitralnie ustalone przez przedsiębiorcę koszty, nie znajdujące faktycznego uzasadnienia w poczynionych nakładach.

Analiza umów pożyczki załączonych do pozwu prowadzi do wniosku, iż na koszty pożyczki, o ile zostanie spłacona do dnia spłaty, składa się m.in. opłata przygotowawcza i prowizja za udzielenie pożyczki (w umowie nr (...) ustalona na kwotę 840 zł, zaś w umowie nr (...) ustalona na kwotę 453,60 zł), które łącznie stanowiły odpowiednio 29% i 16% kapitału, co nie wydaje się kwotami nadmiernymi, rażąco naruszającymi interesy konsumenta albo kształtującymi prawa i obowiązki konsumenta w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Oczywistym bowiem jest, że pożyczkodawca ponosi koszty stałe (np. ocena zdolności kredytowej klienta, w tym sprawdzenie jego historii w Biurze (...) oraz biurach informacji gospodarczej, przygotowanie umowy i przekazanie jej klientowi, wycena ryzyka klienta na dzień zawarcia umowy, utrzymywanie baz danych o klientach, konieczność wypełniania wymogów związanych z ochroną danych osobowych, wynagrodzenia pracowników etc.). Zdaniem Sądu Okręgowego, przyjmując więc można, że prowizje za udzielenie pożyczki i opłaty przygotowawcze w wysokościach wskazanych w przedmiotowych umowach są uzasadnione i pozostają w zgodzie z zasadami współżycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej. Opłaty te nie zwiększały się w razie przedłużenia umowy pożyczki na dalsze okresy, ani nieterminowości w jej spłacie. Zapisy umów pożyczki dotyczące opłat przygotowawczych i prowizji za udzielenie pożyczek nie stanowią zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, obejścia przepisów ustanawiających odsetki maksymalne i podzielić należało stanowisko apelującego, że zapisy te strony niniejszego postępowania wiązały. Nie stanowią one bowiem klauzul abuzywnych i w związku z tym miały wpływ na zakres zobowiązania E. B. wobec powoda, co skutkowało uwzględnieniem apelacji w tej części. Podobnie ocenić należy opłatę za dostarczenie gotówki do domu klienta w kwocie 50 zł wchodzącą w skład dodatkowego Pakietu Elastycznego, jako opłatę za dodatkową usługę w domu pożyczkobiorcy.

Podkreślić przy tym należy, że w umowach pożyczek znajduje się oświadczenie pozwanej, w którym potwierdziła, iż decyzję o zawarciu umowy podjęła świadomie i swobodnie oraz, że podejmując tę decyzję nie znajdowała się

w położeniu przymusowym, nie działała pod wpływem nacisku lub innych niekorzystnych okoliczności, oraz że jej dochody pozwolą spłacić zobowiązanie wynikające z umowy pożyczki. Ponadto w toku niniejszego postępowania pozwana nie podnosiła, jak przebiegały negocjacje związane z udzieleniem jej pożyczki, by w chwili zawarcia umowy istniały okoliczności rzutujące na ważność czynności prawnej, czy też w tym czasie znajdowała się w szczególnej sytuacji osobistej bądź finansowej, która wymuszała na niej zawarcie umowy pożyczki w takiej formie.

Zważywszy na powyższe orzeczenie Sądu Rejonowego należało zmienić.

Inaczej natomiast ocenić należało, zdaniem Sądu Okręgowego, wysokość pobieranej przez powódkę opłaty za obsługę pożyczki w domu oraz opłaty dotyczącej Elastycznego Planu Spłat.

Zapisy dotyczące opłat za obsługę pożyczki w domu oraz opłaty za pakiet Elastycznego Planu Spłat uznać należało za sprzeczny z dobrym obyczajami i naruszający interes konsumenta. Jak już wspomniano Sąd może, a nawet powinien, dokonywać oceny postanowień zawartych umów, a także postanowień samych wzorców umów, co do ich zgodności z prawem. Ocena ta może zostać dokonana in concreto w toczącym się między przedsiębiorcą a konsumentem sporze, którego przedmiotem są skutki prawne określonego postanowienia umowy. Umowy konsumenckie podlegają bowiem ocenie w świetle klauzuli generalnej z art. 385¹ § 1 k.c. z wyłączeniem jedynie jednoznacznie sformułowanych postanowień określających główne świadczenia stron oraz tych postanowień, na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ, co musi zostać wykazane przez proferenta (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 czerwca 2007 roku, VI Ca 228/07). Przy czym w wypadku umowy pożyczki wynagrodzenie (provizja) nie stanowi świadczenia głównego stron (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17.11.2011 r. w sprawie III CSK 38/11 i wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 30 września 2002 r. w sprawie XVII Amc 47/01).

Zapisy dotyczące opłat za obsługę pożyczki w domu i za pakiet elastyczny, zdaniem Sądu Okręgowego, zostały przez powoda jako pożyczkodawcę zastrzeżone w wysokości znacznie przekraczającej możliwą do przyjęcia, bez zarzutu dotyczącego naruszenia zasad współzycia społecznego, granicę (43% kapitału w przypadku umowy pożyczki o nr (...) % w przypadku umowy pożyczki nr (...)). Zapisy w takiej wysokości nie mają żadnego usprawiedliwienia, w szczególności w zyskach osiągniętych w ramach normalnej i rzetelnie prowadzonej działalności gospodarczej i należy go uznać za sprzeczny z zasadami współzycia społecznego, w szczególności z tradycyjną zasadą uczciwości i rzetelności kupieckiej. W kontekście wskazanych powyżej przesłanek oceny analizowanego postanowienia umowy, nie można było nie dostrzec braku równowagi kontraktowej stron, skoro podmiot występujący jako pożyczkodawca, a jednocześnie przedsiębiorca, narzucił podmiotowi oznaczonemu jako pożyczkobiorca, a jednocześnie konsumentowi wszystkie warunki kontraktu, w tym także za obsługę pożyczki w domu, nie pozostawiając mu praktycznie żadnego wyboru. W takiej sytuacji, uwzględniając zasady doświadczenia życiowego, alternatywą byłoby zapewne nie uzyskanie przez pozwaną od powoda pożyczki, o ile nie przyjmie warunków umowy w całości sformułowanych przez stronę przeciwną. Z tym wszystkim łączy się również stan nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków stron, wynikających z umowy, oczywiście na niekorzyść pozwanej, jeżeli wziąć pod uwagę to, do czego miała być zobowiązana w zamian za udzielenie jej pożyczki. Trudno mówić tu o ekwiwalentności świadczeń.

Reasumując Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że zapisy umów pożyczki w tym zakresie stanowią klauzule abuzywne i w związku z tym nie mogą wpływać na zakres zobowiązania pozwanej w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją uwzględnienia powództwa w 67% była zmiana orzeczenia o kosztach procesu przed Sądem I instancji, poprzez ich stosunkowe rozdzielenie (art.100 k.p.c.) i obciążenie nimi pozwanej w części, w jakiej proces przegrała.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzeczono jak w pkt I i II wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 100 k.p.c. Apelacja powoda została uwzględniona w 42% i w takim zakresie należy się powodowi zwrot kosztów procesu.

SSO Elżbieta Iwona Cembrowicz